

Pinksteren 9 juni 2019 te Hattem

THEMA: 'ALS DE GEEST UIT DE FLES IS ...'

Woorden, toegeschreven aan Aurelius Augustinus (bij lied 681)

Lezing: Genesis 11: 1 – 9

Lezing: Handelingen 2: 1 t/m 4

Lezing: Handelingen 2: 5 t/m 13

Gedicht 'Vuur en wind' Inge Lievaart, uit de bundel *Of de hemel ook open is ...*

Overdenking

Totaal verschillende verhalen.

Vol van taal, vuur, stormachtig sterke verhalen ...

Spraakverwarring versus elkaar in de eigen taal kunnen verstaan.

Lieve mensen, wat een kakafonie aan indrukken in de lezingen van deze ochtend.

Communicatiestoornissen en plotseling begrip. Ehm, en nu?

Laten we eerst eens ver, ver teruggaan in de tijd.

Ook de oermens tobde kennelijk al met deze herkenbaar verwarrende gevoelens rond. En zij zochten naar de oorzaak van die onbegrijpelijke communicatie-stoornissen in en buiten zichzelf.

Zij konden natuurlijk destijds geen gebruik maken van de moderne kennis zoals in de huidige tijd, met onze taalwetenschappen, psychologische ontdekkingen of sociale gedragspatronen. In een wereld waar men nog geen weet had van het feit dat de aarde rond was, dat men meende dat de hemel a.h.w. als een stolp over de wereld lag, en daarboven de goden zetelden ... In die cultuur grepen mensen als vanzelfsprekend terug op het aloude, beproefde recept: het verhaal.

In heel de menselijke historie valt te lezen, dat ontredderde mensen verhalen beginnen te vertellen. Verhalen om het ongrijpbare ergens zin en betekenis te geven.

Ze creëren een etiologische mythe, om het eens in godsdienstwetenschappelijke taal te zeggen. Een etiologische mythe is simpelweg een verhaal, over hoe mensen dachten dat bepaalde levenservaringen en verschijnselen ontstaan zouden kunnen zijn.

En uit de grote verbazing over de telkens weer opduikende spraakverwarring in de mens zelf en tussen mensen onderling; uit die verbazing wordt dan het prachtige mythologische verhaal over de torenbouw van Babel geboren.

Wat gebeurde er volgens dat verhaal in die oertijd, toen er nog geen schaduwen waren en de dingen vormloos en ongeweten ...

De nog lege aarde werd zachtjesaan bevolkt met mensen. En deze mensen zeiden tegen elkaar: laten wij een stad bouwen met een toren, waarvan de top tot in de hemel reikt.

Niet om de godheid te ontmoeten, maar om de godheid van de troon te stoten. Want, zo zeggen ze tegen elkaar: laat ons Naam maken ... en zelf tot goden worden.

Maar halverwege gaat het helemaal mis. Zoals het zo vaak mis gaat, wanneer mensen boven zichzelf uitgrijpen of hoogmoedig zijn ...

Hun taal, aldus de lezing van vanmorgen, wordt verward doordat de godheid ingrijpt. Opdat ze weer moeten leren naar elkaar te kijken én te luisteren.

Een joods commentaar vermeldt over de torenbouw: 'Wanneer er één mens tijdens het bouwen van die hoge toren viel, dan schonken de anderen daar geen aandacht aan. Maar wanneer er één tichel viel, dan zette ieder zich weeklagend neer en zei: 'oi, oi, hoe lang zal het nog duren voor er een nieuwe tichel hierboven is aangekomen?!' Zozeer is de mensheid uit op het veroveren van een naam, op het overheersen van zowel de aarde als de hemel, dat men zichzelf en anderen vergeet en alleen nog het doel, de prestatie geldt. Stenen worden dan belangrijker dan mensen. Aldus het commentaar.

Het is voor mij iedere keer weer een verrassende ontdekking, hoe een oeroude, bijbelse mythe nog zóveel zeggingskracht heeft, dat het zelfs in staat is moderne mythes op het spoor te komen én te ontmaskeren.

Neem alleen al de uitspraak: 'laat ons Naam maken ...'

In al z'n primitiviteit staat deze toren van hoogmoed nog steeds recht overeind. Die uitdrukking horen we ook nu nog te pas en te onpas: iemand heeft naam gemaakt. Staat in het middelpunt van de aandacht. Aandacht die wordt afgeleid van de plekken waarop werkelijke aandacht en communicatie nodig is. We hoeven maar naar de huidige wereld en haar politieke uitwassen te kijken.

Waar het werkelijk om gaat wordt vergeten, alleen het doel, de stenen, prestatie geldt nog. Menselijkheid wordt daaraan ondergeschikt gemaakt

Babel. Het woord betekent wirwar. Boeiend.

Want tot op de dag van vandaag hechten de meeste mensen aan éénheid; privé, politiek, in de kerk. En het is ook een lofwaardig ideaal: de mensheid één van taal en sprake, van eens zijn met elkaar.

Maar wanneer die eenheid gebruikt wordt voor een hoogmoedig idee, daar is wirwar. Dan is spraakverwarring soms zeer heilzaam.

Denk aan de hedendaagse mythes die gevormd worden door sommige regiems, waarbij maar één partij, één leider mag bestaan. Eén doel nagestreefd, waarbij menselijkheid onbelangrijk wordt. En als die geest eenmaal uit de fles is ... Berg je dan maar!

Maar ook in het eigen leven hoor! We denken wel dat we elkaar verstaan, maar ondertussen.

Zo zijn er ouders die de taal van hun kinderen niet meer kunnen volgen.

Met de intrede van de computer heeft een compleet nieuwe, voor sommigen onbegrijpelijk taal zich gevestigd in de onderlinge communicatie. We kunnen wel eensgezind de mythe in stand houden we allemaal dezelfde taal spreken, maar ...

Vele hedendaagse mythes, kunnen ontmaskerd worden door het oeroude verhaal van de torenbouw van Babel.

En dan komen we zomaar in dat andere verhaal terecht.

Dat verhaal over die letterlijk onvoorstelbare gebeurtenis op de allereerste pinksterdag, destijds.

Over taal, vuur en stormachtig sterke verhalen.

Soms wordt er wel eens gesproken over het talenwonder van Pinksteren. Alsof iedereen plotsklaps allerlei vreemde talen beheerst. Maar bij nadere beschouwing staat dat er helemaal niet. Er staat: en ieder hoorde het in haar en zijn eigen taal! Het is een hoorwonder.

De boodschap van de apostelen klinkt niemand vreemd of onverstaanbaar in de oren!

De boodschap van de wondere krachten die de geest los kan maken is kennelijk universeel.

Want ook als dié geest eenmaal uit de fles is kan er iets ongelooflijks gebeuren!

Onmiskbaar breekt het besef door dat het niet gaat om machtsdenken, om Naam maken, maar om, zo ver als de aarde reikt, moet er gesproken worden van liefde. Liefde die kan dienen.

Het is een geheim, zo groot, dat het nauwelijks te bevatten is.

Gelukkig zijn er dan dichters, die andere woorden vinden, zoals de dichteres van vanmorgen:

*Luister of het begint
ergens zal het gaan zingen
tegen het klagen in
helder en vol geheim*

*sterker dan harde woorden
warmer dan heet getwist
vuur van andere oorsprong*

*storm van een nieuw bewegen
dwars op de geest van de tijd
onrust en nochtans vrede*

wacht maar en wees bereid

Zo komen we ten slotte altijd weer terecht bij de goddelijke opdracht zoals de mens bedoeld is, namelijk de aarde te bewonen en te bewerken en zorg te dragen voor elkaar.

Deze dynamiek kent geen vaste modellen van waaruit geleefd kan worden, geen opgerichte tekenen van hen die Naam gemaakt hebben. Het kent alleen het gezicht van de ander dat naar u en mij toegewend wordt.

Het pinkstergebeuren weerspiegelt zich als in een caleidoscoop van kleuren. Een diversiteit aan vurige tinten, die misschien, plotseling even doen beseffen: het leven valt niet onder één noemer te vatten. De basis wordt gevormd door verscheidenheid. Een vlammend besef.

Alle talen, kleuren, tegengestelde meningen van mensen gaan bij dit verrassend inzicht een schitterend palet vormen. Naar begrip voor het groter geheel in verscheidenheid.

In deze twee totaal verschillende verhalen wordt een geheel nieuw perspectief geboren: niet kritiekloze eenheid leidt tot een leefbare aarde, maar juist het stormachtig ervaren tegen de verdrukking in.

Zolang er nog meningsverschillen, verschillende talen en tegengestelde overtuigingen zijn, pas dan is er hoop dat eens het Godsrijk echt aanbreekt. Immers, dan pas kunnen en moeten we écht luisteren naar elkaar.

Ik wens ons een vurig feest waarin we ons vol liefde mogen toewenden tot elkaar, hoezeer we ook verschillen.

Amen

Foekje Dijk